

**SINTEZA răspunsurilor primite la
Chestionarul privind oportunitatea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor
în vederea furnizării de rețele publice de tip MFCN
și de servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă în România
în banda de frecvențe 24,25 – 27,5 GHz
(banda de 26 GHz)**

În perioada 30 august - 16 septembrie 2022, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (denumită în continuare *ANCOM* sau *Autoritatea*) a desfășurat o consultare publică preliminară privind oportunitatea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor în banda de 26 GHz, în vederea furnizării de rețele publice de tip MFCN și de servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă în România.

În acest sens, ANCOM a elaborat un chestionar care are drept scop general obținerea opiniilor din partea pieței de comunicații electronice din țara noastră și a societății civile, per ansamblu, cu privire la tema menționată anterior. În particular, Autoritatea și-a propus să obțină informații relevante pentru a identifica gradul de interes pentru utilizarea benzii de 26 GHz în vederea furnizării de rețele publice și de servicii de comunicații electronice de bandă largă.

Astfel, consultarea publică inițiată de Autoritate a urmărit colectarea opiniilor părților interesate cu privire la modalitatea considerată adecvată de autorizare a utilizării frecvențelor radio din banda în discuție, la necesitatea și oportunitatea organizării unei proceduri de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în banda de 26 GHz – cu respectarea cadrului tehnic de reglementare existent pe plan internațional (UIT), european (CEPT) și unional (UE), astfel cum acesta a fost detaliat în prima secțiune a chestionarului – precum și la orizontul de timp preferat pentru desfășurarea acesteia: pe termen scurt (în perioada 2023-2025) sau pe termen mediu (în perioada 2026-2028).

De asemenea, prin intermediul chestionarului s-a urmărit colectarea opiniilor celor interesați și cu privire la unele aspecte privind gestionarea și utilizarea benzii de 26 GHz în România, cum ar fi: continuarea acordării de drepturi de utilizare pentru linii de radiorelee în această bandă, cu asigurarea condițiilor tehnice de partaj geografic cu rețelele de tip MFCN, eventuala păstrare a unei porțiuni de spectru radio pentru a fi utilizată de către aplicații de uz propriu specifice, specializate – destinate exclusiv companiilor din diverselor sectoare ale industriei, dar și ale economiei naționale (în ansamblul său), și dedicate satisfacerii cerințelor lor de conectivitate pe suport radio (în cadrul proceselor de fabricație/producție ori, la modul general, în cadrul fluxurilor tehnologice) – cunoscute generic ca aplicații „verticale” etc.

Opiniile respondenților, argumentate în mod corespunzător, și recomandările exprimate cu ocazia consultării vor servi la fundamentarea deciziei Autorității privind utilizarea viitoare a benzii de 26 GHz.

Având în vedere importanța resursei limitate de spectru disponibil, a impactului deciziei ce urmează a fi luată cu privire la viitorul utilizării acestei benzi de frecvențe și efectele asupra pieței de comunicații electronice din România, ANCOM a considerat utilă consultarea tuturor părților interesate, în scopul asigurării transparenței și imparțialității în procesul decizional și a predictibilității măsurilor de reglementare adoptate. De aceea, Autoritatea a conceput chestionarul în discuție cu scopul ca acesta (ori părți ale acestuia, după caz) să aibă o largă adresabilitate.

Astfel, au fost avute în vedere mai multe categorii de respondenți după cum urmează:

- 1) **categoria A:** furnizori de rețele publice și de servicii de comunicații electronice (denumiți în continuare *furnizori*), care dețin deja sau încă nu dețin calitatea de titulari de licențe de utilizare a frecvențelor radio în diverse benzi de frecvențe radio, prin intermediul cărora sunt furnizate rețelele și serviciile respective; tot în această categorie sunt incluse și entitățile ce încă nu dețin calitatea de furnizor la acest moment, însă activează sau sunt interesate să activeze pe piața de comunicații electronice din România;
- 2) **categoria B:** producători și/sau furnizori de echipamente radio, a căror activitate vizează și banda de 26 GHz, ce activează pe piața națională de comunicații electronice sau sunt interesați în acest sens;
- 3) **categoria C:** instituții publice ale administrației publice centrale (de exemplu, ministere, autorități publice) și locale (de exemplu, prefecturi, consilii județene, consilii locale), ale căror prerogative legislative vizează reglementarea ori facilitarea implementării și utilizării pe plan național și local a aplicațiilor (destinate exclusiv diverselor sectoare ale industriei, dar și ale economiei naționale (în ansamblul său), cunoscute sub numele generic de aplicații „verticale”) ce pot fi realizate prin intermediul utilizării spectrului radio în banda de 26 GHz;
- 4) **categoria D:** asociații nonguvernamentale și alte entități înființate în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare;
- 5) **categoria E:** cetățeni interesați de acest subiect.

Cu privire la structura chestionarului și regulile care trebuiau respectate în formularea răspunsurilor, reiterăm în continuare elementele cele mai importante, care vor contribui și la o interpretare mai facilă a rezultatelor obținute. Astfel, respondenții au fost rugați să aleagă cea perioadă în care consideră că ar trebui să se desfășoare prima procedură de selecție în banda de 26 GHz, dintre cele două perioade propuse de ANCOM în secțiunile A (în perioada 2023-2025) și B (în perioada 2026-2028). În funcție de perioada aleasă, prin răspunsul corespunzător formulat la întrebarea A1 ori la întrebarea B1, respondenții trebuiau să formuleze răspunsuri și la celelalte întrebări ale secțiunii respective, urmând ca apoi să răspundă și la setul C de întrebări.

Toți respondenții menționați anterior au fost rugați să răspundă la setul D de întrebări iar, în cadrul acestuia, să răspundă cel puțin la întrebarea D4 cu una dintre variantele de răspuns de la lit. a)-c), cu respectarea regulilor valabile pentru întrebarea respectivă.

Alternativ, respondenții care sunt de părere că procedura de selecție în banda de 26 GHz nu trebuie să aibă loc în perioada 2023-2028 ori cei care nu au încă o părere formată pe acest subiect – și care, din aceste motive, au ales să răspundă la ambele întrebări, A1 și B1, doar cu variante de răspuns de la lit. a), h) sau i) (în orice combinație) – au fost rugați să răspundă cel puțin la întrebarea D4 din setul D de întrebări, cu una dintre variantele de răspuns de la lit. a)-c), cu respectarea regulilor valabile pentru întrebarea respectivă.

Întrebarea D4 are un rol aparte în economia chestionarului, deoarece se referă la momentul la care, în opinia respondenților, ar trebui să aibă loc următoarea consultare publică cu privire la oportunitatea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor în vederea furnizării de rețele publice de tip MFCN și de servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă în România în banda de frecvențe de 26 GHz.

În cadrul consultării publice s-au primit răspunsuri din partea mai multor respondenți, după cum urmează:

- categoria **A**: cinci furnizori, dintre care patru dețin deja calitatea de titulari de licențe de utilizare a frecvențelor radio în diverse benzi de frecvențe, în vederea furnizării de rețele publice și de servicii de comunicații electronice mobile/fixe (MFCN), care sunt denumiți în continuare, în mod convențional, FL1, FL2, FL3 și FL4, și un furnizor care nu deține la acest moment nici o licență de utilizare a frecvențelor radio, denumit în continuare, în mod convențional, F1;
- categoria **B**: un producător și furnizor de echipamente radio, denumit în continuare, în mod convențional, P1;
- categoria **C**: nu au existat respondenți din această categorie;
- categoria **D**: două asociații nonguvernamentale legal constituite, denumite în continuare, în mod convențional, AS1 și AS2 (într-unul din cazuri, președintele asociației în cauză a transmis contribuția, în timp ce în celălalt caz o altă persoană a transmis contribuția, fără a prezenta și o împuternicire din partea președintelui asociației respective în acest sens);
- categoria **E**: 50 de cetățeni interesați de acest subiect, cu precizarea că toți aceștia au transmis contribuțiile în perioada 17-21 septembrie, deci ulterior termenului de încheiere a consultării publice; este important de menționat însă faptul că toate contribuțiile în cauză conțin un text identic (ori parțial identic) cu acela transmis de către cele două asociații mai sus menționate (cu precizarea că unul dintre acești respondenți a transmis suplimentar și chestionarul parțial completat).

ANCOM a analizat răspunsurile primite, prezentate în cele ce urmează, și, în fundamentarea deciziei privind utilizarea viitoare a benzii de 26 GHz, va ține seama de opiniile argumentate, intențiile și recomandările exprimate cu ocazia consultării.

Răspunsurile primite la chestionarul supus atenției pieței de comunicații electronice de către Autoritate sunt prezentate în continuare. Având în vedere legătura strânsă între întrebările din aceeași secțiune, precum și conexiunile dintre secțiuni diferite, sinteza a fost redactată prin tratarea separată a tuturor răspunsurilor primite de la fiecare respondent în parte (și nu prin prezentarea succesivă a întrebărilor și a răspunsurilor tuturor respondenților la fiecare întrebare în parte).

Categoria A: furnizori

1. Respondenți care au răspuns numai la întrebarea D4

FL1 a ales să răspundă numai la întrebarea D4, precizând că următoarea consultare publică pe acest subiect ar trebui efectuată „începând cu anul 2024”, fără a prezenta argumente în acest sens.

FL2 a ales să răspundă numai la întrebarea D4, precizând că următoarea consultare publică pe acest subiect ar trebui să fie derulată „cel mai devreme peste 2-3 ani” (adică în 2024-2025), interval în care respondentul se așteaptă „să fie dezvoltate echipamente terminale în această bandă care să permită o evaluare realistă a atractivității acestora pentru dezvoltări ulterioare.

F1 a ales să răspundă numai la întrebarea D4, precizând că următoarea consultare publică pe acest subiect ar trebui să aibă loc în anul 2025, din motive de slabă dezvoltare atât a ecosistemului de echipamente terminale care să funcționeze și în banda de 26 GHz (acestea fiind și foarte scumpe) cât și a ofertei disponibile la acest moment pentru echipamente de infrastructură a rețelelor. Respondentul aduce în sprijinul opiniei sale, printre altele, și problemele obiective de natură economică cu care se confruntă operatorii.

2. Respondenți care au completat chestionarul

FL3 a răspuns complet (și cu respectarea instrucțiunilor de completare) la chestionar alegând setul A de întrebări, fiind de opinie că prima procedură de selecție în banda de 26 GHz ar trebui să aibă loc în 2025 cu începerea valabilității drepturilor de utilizare în 2026 (răspuns g) la întrebarea A1), considerând că, „din perspectivă strategică, decizia pentru o eventuală dezvoltare

în această bandă de frecvențe trebuie analizată în mod corelat cu celelalte resurse de spectru ce pot fi utilizate complementar pentru dezvoltarea infrastructurilor 5G, corespunzător caracteristicilor fizice” ale benzilor de frecvențe.

De aceea, respondentul propune „aliniera procedurilor de selecție în anul 2025”, pentru a fi acordate cu acea ocazie, pe lângă drepturile de utilizare în banda de 26 GHz, toate resursele de spectru rămase neadjuocate la acel moment în benzile de frecvențe de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz, răspunzând astfel și la întrebarea A5 cu varianta b).

În acest context, respondentul consideră că la nivel național mai este nevoie de o perioadă de timp pentru a se atinge „un prag satisfăcător de diversitate a echipamentelor de rețea 5G disponibile comercial, inclusiv pentru banda de 26 GHz”, iar la nivel global mai este nevoie de o perioadă de timp pentru a se atinge „un prag satisfăcător de echipamente de client 5G disponibile comercial la prețuri competitive” în banda de 26 GHz. De asemenea, respondentul precizează că tehnologia 5G SA (stand alone) este foarte puțin implementată la nivel mondial, fiind nevoie de o perioadă de timp pentru maturizarea acesteia.

Astfel, în opinia respondentului, operatorii vor putea lua în anul 2025 decizii „într-un context mult mai aproape de realitate și în mod corelat cu privire la opțiunile și alternativele de dezvoltare din diferite benzi de frecvențe”, ținând cont de celelalte elemente importante: disponibilitate a echipamentelor și tehnologiilor, costuri CAPEX și OPEX, servicii comerciale către clienți (situația pieței de comunicații electronice).

Alegând varianta b) la întrebarea A2 (motiv pentru care întrebarea A4 devine irelevantă), respondentul¹ este de părere că ar trebui să fie acordată o cantitate de spectru mai mare de un GHz, în cadrul procedurii de selecție, fără a se afecta însă alocările existente pentru linii de radiorelee în banda 24,5-26,5 GHz, deoarece apreciază că există suficiente resurse de spectru în banda de 26 GHz atât pentru dezvoltarea viitoarelor rețele 5G cât și pentru protejarea investițiilor prezente și viitoare în linii de radiorelee. Respondentul informează că această soluție flexibilă și de echilibru reprezintă o abordare practică și în alte țări din spațiul UE.

În conexiune cu cele prezentate anterior, respondentul răspunde la întrebarea A3, aducând în discuție porțiunile de spectru propuse în vederea acordării de drepturi de utilizare în banda de 26 GHz, după cum urmează:

a) 24,25-24,5 GHz, în care se propune un aranjament de cinci canale radio TDD cu lărgime de 50 MHz/canal,

b) 26,5-27,5 GHz, în care se propune un aranjament de zece canale radio TDD cu lărgime de 100 MHz/canal.

Tot în legătură cu cele prezentate anterior, respondentul alege varianta f) la întrebarea A6, în sensul că ar trebui să fie acordate drepturi de utilizare alocate atât la nivel național cât și local.

Pentru a satisface și cerințele întrebării A7, respondentul propune ca în banda 24,25-24,5 GHz să fie acordate numai drepturi de utilizare la nivel local, în următoarele condiții:

i) limitare la un canal radio TDD de 50 MHz alocat pentru un titular,

ii) partajarea celor cinci canale radio TDD de 50 MHz,

iii) acordarea licențelor locale în discuție pe principiul „primul venit, primul servit” în care se propune un aranjament de cinci canale radio TDD cu lărgime de 50 MHz/canal,

iar banda 26,5-27,5 GHz este propusă pentru acordarea de drepturi de utilizare numai la nivel național, în următoarele condiții:

iv) limitare la maximum două canale radio TDD de 100 MHz alocate pentru un titular,

v) partajarea celor zece canale radio TDD de 100 MHz,

vi) acordarea licențelor în discuție prin procedură de selecție competitivă, cu condiții minime de dezvoltare impuse și cu termene de valabilitate în condițiile legii.

FL3 răspunde și la setul C de întrebări (privind organizarea celei de-a doua proceduri de selecție în banda de 26 GHz), limitându-se la întrebarea C1, prin alegerea variantei d) (este greu de anticipat la acest moment).

FL3 abordează și setul D de întrebări (referitor la alte aspecte privind gestionarea și utilizarea benzii de 26 GHz în România).

Astfel, la întrebarea D1 (ce vizează aplicațiile „verticale”), respondentul alege varianta c) deoarece consideră că în ambele benzi anterior menționate, titularii licențelor locale, respectiv cei ai licențelor naționale „vor avea posibilitatea să dezvolte tipul de aplicații menționat mai sus, într-un

¹ **FL3** deține și licență pentru linii de radiorelee în serviciul fix în banda 24,5-26,5 GHz.

mod rezonabil de flexibilitate, accesibilitate și scalabilitate”. În acest context, respondentul alege în mod coerent variantele de răspuns a) și b) la întrebarea D2, care precizează că aplicațiile „verticale” ar trebui utilizate numai în baza autorizării individuale.

La întrebarea D3 (referitoare la acordarea și pe mai departe de drepturi de utilizare pentru linii de radiorelee în banda de frecvențe 24,5-26,5 GHz – desemnată deja pentru acest tip de aplicații – la cererea unor operatori interesați, cu respectarea principiului „primul venit, primul servit”, până la alocarea completă a benzii 24,5-26,5 GHz), respondentul a ales varianta a), fiind întru totul de acord cu această abordare. Astfel, respondentul propune ca banda 24,5-26,5 GHz să nu fie deloc afectată, în sensul de a fi desemnată în continuare în mod exclusiv pentru legături punct-la-punct în țara noastră, iar drepturile de utilizare deja existente să rămână neschimbate și după anul 2026, prin prelungiri succesive ale valabilității licențelor relevante în serviciul fix, deoarece „actualii titulari au realizat investiții importante în această bandă, iar echipamentele sunt utilizate cu succes ca soluții de transport sau acces la client”. Dacă ANCOM ar decide în mod contrar solicitării respondentului, acesta consideră că este „absolut necesară recompensarea titularilor de licențe cu contravaloarea investițiilor realizate în echipamentele de radiorelee aflate în exploatare la acea dată”.

La întrebarea D4, respondentul a propus ca următoarea consultare publică pentru banda de 26 GHz să aibă loc în anul 2025 (varianta a) de răspuns), în mod coroborat cu opinia sa (anterior detaliată) de organizare a procedurii de selecție în banda de 26 GHz în anul 2025.

FL4 a răspuns parțial la chestionar, fiind de părere că procedura de selecție nu ar trebui să aibă loc în perioada 2023-2025, fără însă a avansa vreo propunere pentru perioada 2026-2028, deoarece „este greu de anticipat în acest moment când ar trebui să aibă loc procedura de selecție, în principal din cauza considerentelor de business și profitabilitate a operatorilor”. În acest sens, respondentul a adus mai multe motive, prezentate în continuare:

- „ecosistemul european destinat acestei benzi de frecvențe nu este încă dezvoltat; în special în partea de terminale, această bandă nu este implementată în acest moment”;
- „cererea de capacitate în banda de 26 GHz este redusă la nivel european; în Europa sunt disponibile benzi de capacitate în spectru mult mai jos” (de exemplu 3400-3800 MHz sau 1500 MHz); respondentul consideră că, numai când aceste benzi vor fi total utilizate, banda de 26 GHz va deveni cu adevărat utilă pentru industrie;
- respondentul este de părere, totodată, că nu există scenarii de utilizare pentru banda de 26 GHz, aplicațiile 5G putând fi livrate și folosind benzile de frecvențe mai joase (sub 1 GHz sau între 1 GHz și 6 GHz).

Totuși, deși nu poate furniza o opinie cu privire la momentul organizării procedurii de selecție în banda de 26 GHz, respondentul este de părere că în cadrul respectivei proceduri ar trebui să fie acordată doar o cantitate de un GHz (banda 26,5 – 27,5 GHz) și, pe lângă aceasta, ar trebui puse la dispoziția celor interesați și celelalte cantități de spectru rămase (ori devenite) disponibile la momentul respectiv, în benzile în care ANCOM a organizat anterior proceduri de selecție. Totodată, respondentul consideră că ar trebui acordate numai drepturi de utilizare la nivel local în banda de 26 GHz, deoarece caracteristica benzilor milimetrice este „să acopere cerințe locale de capacitate, motiv pentru care o licență națională ar constitui o povară financiară greu de suportat prin raportare la un nivel de cerere locală, poate limitat”. De asemenea, respondentul opinează „că acest tip de alocare va asigura o utilizare mult mai eficientă a spectrului”.

FL4 răspunde și la setul C de întrebări (privind organizarea celei de-a doua proceduri de selecție în banda de 26 GHz), limitându-se la întrebarea C1, prin alegerea variantei d) (este greu de anticipat la acest moment), precizând că spectrul rămas neadjudecat „ar trebui să facă obiectul unei noi proceduri de selecție abia la momentul în care se va constata că există o cerere reală de spectru (suplimentar) în banda de 26 GHz”.

FL4 abordează și setul D de întrebări (referitor la alte aspecte privind gestionarea și utilizarea benzii de 26 GHz în România).

Astfel, la întrebarea D1 (ce vizează aplicațiile „verticale”), respondentul alege varianta d) (motiv pentru care întrebarea D2 devine irelevantă) deoarece consideră că nu trebuie păstrată o porțiune de spectru radio pentru aceste aplicații și că este necesar ca întreaga bandă de 26 GHz să fie alocată prioritar pentru rețele de tip MFCN. Respondentul apreciază că „pentru aplicații de uz propriu specifice ar trebui analizată posibilitatea utilizării spectrului nelicențiat, astfel încât să fie evitată fragmentarea benzii de 26 GHz, în detrimentul unei utilizări eficiente a spectrului”.

La întrebarea D3 (referitoare la acordarea și pe mai departe a drepturilor de utilizare pentru linii de radiorelee în banda de frecvențe 24,5-26,5 GHz – desemnată deja pentru acest tip de aplicații – la cererea unor operatori interesați, cu respectarea principiului „primul venit, primul servit”, până la alocarea completă a benzii 24,5-26,5 GHz), respondentul² a ales varianta h), deoarece este de părere că nu este cazul să mai fie acordate noi drepturi de utilizare pentru linii de radiorelee în banda de 26 GHz, fiind însă de acord ca valabilitatea drepturilor de utilizare existente pentru linii de radiorelee în serviciul fix să fie prelungită succesiv, la cererea titularilor de licențe în cauză. Respondentul ține să sublinieze că nu abdică astfel de la poziția deja exprimată anterior (anume ca întreaga bandă de 26 GHz să fie alocată prioritar pentru rețele de tip MFCN) însă își nuanțează în acest caz argumentele pentru varianta de răspuns aleasă, precizând că „atâta timp cât nu există cereri de alocare de spectru suplimentar” pentru rețele de tip MFCN (peste cantitatea de un GHz deja desemnată în acest scop), Autoritatea „poate să prelungească succesiv drepturile de utilizare existente” în banda 24,5-26,5 GHz, motiv pentru care respondentul propune ca banda 24,5-26,5 GHz „să poată fi folosită temporar pentru radiorelee”.

La întrebarea D4, respondentul a propus ca următoarea consultare publică pentru banda de 26 GHz să aibă loc „nu mai devreme de doi ani de la data prezentului demers de consultare publică” (varianta c) de răspuns).

Categoria B: producători de echipamente

P1 a răspuns complet la chestionar alegând setul A de întrebări, fiind de opinie că prima procedură de selecție în banda de 26 GHz ar trebui să aibă loc în 2023 cu începerea valabilității drepturilor de utilizare în 2024 (răspuns c) la întrebarea A1), considerând că, din perspectiva sa, „procedura de selecție trebuie să înceapă cât mai curând posibil, echipamentele destinate să acopere banda de 26 GHz sunt deja disponibile, la fel ca și terminalele necesare”. Respondentul opinează că „acest tip de comunicații electronice aduc cele mai bune performanțe pentru utilizator și un cost redus per Gb”.

Alegând varianta b) la întrebarea A2, respondentul este de părere (la modul calitativ) că ar trebui să fie acordată o cantitate de spectru mai mare de un GHz în cadrul procedurii de selecție. De fapt, respondentul informează că „pentru ca operatorii să poată oferi cele mai bune servicii de telecomunicații [...] este indicat ca fiecare operator să dispună de o lărgime de bandă cât mai mare (un GHz)”. Respondentul nu oferă un răspuns cantitativ la întrebarea A3 (care solicită respondenților să indice care este, în opinia lor, cantitatea de spectru care ar trebui să facă obiectul procedurii de selecție) dar reiterează ideea că „o alocare de minim 1 GHz de spectru continuu, pentru un operator, este necesară”, urmând ca „în cazul în care nu există suficientă cerere din piață pentru acest lucru la nivel național” să fie acordate și licențe la nivel local în aceleași condiții.

În acest context, respondentul alege varianta b) la întrebarea A4, fiind astfel de părere că drepturile de utilizare existente conferite prin licențele pentru linii de radiorelee în banda 24,5-26,5 GHz pot fi menținute, fără a fi însă extinsă valabilitatea acestora ulterior anului 2026. Respondentul consideră că, având în vedere specificațiile tehnologiilor în benzile milimetrice, „este posibilă funcționarea în bune condiții, în regim de partaj geografic, a liniilor de radiorelee cu stațiile de bază ale noilor rețele MFCN în banda de 26 GHz”.

La întrebarea A5 respondentul a ales varianta b), fiind de acord ca în cadrul procedurii de selecție pentru banda de 26 GHz să fie puse la dispoziție și celelalte resurse de spectru rămase (sau care vor deveni) disponibile la acel moment în benzile de frecvențe în care ANCOM a organizat anterior proceduri de selecție. Totuși, opinia respondentului este aceea că „nu este nici o conexiune directă /sincronizare necesară cu alte benzi de frecvențe”, deoarece banda de 26 GHz „oferă servicii punct la punct și poate să fie supusă procedurii de selecție în același timp cu restul benzilor de frecvențe dar [...] și separat”.

La întrebarea A6 respondentul a ales varianta g), fiind de părere ca în cadrul procedurii de selecție pentru banda de 26 GHz să fie acordate drepturi de utilizare la nivel național, județean și local. Dacă Autoritatea va decide să acorde drepturi doar la nivel local, respondentul recomandă să fie alocate frecvențe din partea inferioară a benzii (invocând situația din Finlanda).

² **FL4** nu deține licență pentru linii de radiorelee în serviciul fix în banda 24,5-26,5 GHz.

La întrebarea A7 respondentul nu prezintă un răspuns cantitativ vizând cantitățile de spectru radio care ar trebui să facă obiectul drepturilor de utilizare acordate la nivel național, la nivel județean și/sau la nivel local dar a transmis o seamă de considerații de principiu pe acest subiect.

P1 nu are o opinie conturată legată de setul C de întrebări (privind organizarea celei de-a doua proceduri de selecție în banda de 26 GHz).

P1 abordează și setul D de întrebări (referitor la alte aspecte privind gestionarea și utilizarea benzii de 26 GHz în România).

Astfel, la întrebarea D1 (ce vizează aplicațiile „verticale”), respondentul alege varianta b), fiind de acord cu păstrarea unei porțiuni de spectru radio pentru aceste aplicații, însă nu precizează cantitatea efectivă de spectru ce ar putea fi rezervată în acest sens. În acest context, respondentul alege varianta de răspuns c) la întrebarea D2, opinând astfel că aplicațiile „verticale” ar trebui utilizate în baza unui regim de autorizare relaxată.

Respondentul nu se pronunță cu privire la întrebarea D3 (referitoare la acordarea și pe mai departe de drepturi de utilizare pentru linii de radiorelee în banda de frecvențe 24,5-26,5 GHz).

La întrebarea D4, respondentul a propus ca următoarea consultare publică pentru banda de 26 GHz să aibă loc în anul 2023 (varianta a) de răspuns), în mod coroborat cu opinia sa (anterior detaliată) de organizare a procedurii de selecție în banda de 26 GHz în anul 2023.

Categoria D: asociații nonguvernamentale

Cu privire la solicitările identice formulate de **AS1** și de **AS2**, constatăm că acestea se bazează pe o lectură superficială a chestionarului, în ceea ce privește alcătuirea întrebărilor și regulile de completare, și pe o analiză incompletă care a condus, din păcate, la ratarea înțelegerii structurii chestionarului și a logicii sale de completare.

Respondenții nu au răspuns deloc la chestionar ci au solicitat prelungirea perioadei de consultare motivând, printre altele, o elaborare defectuoasă a chestionarului.

O parcurgere atentă a secțiunilor II și III ale documentului supus atenției celor interesați, prin intermediul mecanismului de consultare publică, arată fără echivoc că nu se susține afirmația conform căreia „chestionarul nu este bine întocmit, unele întrebări nefiind corect formulate”. Pentru exemplificare, în solicitările în discuție sunt enumerate întrebările A1, B1, C1 și D1 dar nu sunt oferite „răspunsurile necesare pentru o abordare completă” care ar lipsi, conform părerii celor doi respondenți. Mai degrabă, în opinia ANCOM, problematica complexă și specializată abordată în chestionar reprezintă motivul pentru care respondenții anterior amintiți au ajuns la concluzii pripite.

Pe de altă parte, chiar și în ipoteza în care cei doi respondenți ar fi avut dreptate, chestionarul a inclus două întrebări cu răspuns liber – E1 (*Există alte aspecte care considerați că sunt relevante pentru a fi supuse analizei efectuate de către Autoritate și care nu se regăsesc în cadrul întrebărilor din acest chestionar, în legătură cu problematica tratată în prezentul document?*) și E2 (*Există alte aspecte care considerați că sunt relevante pentru a fi supuse analizei efectuate de către Autoritate și care se regăsesc în cadrul întrebărilor din acest chestionar însă într-o altă modalitate, care nu acoperă întru totul preocupările și nevoile dvs., în legătură cu problematica tratată în prezentul document?*) – care permiteau acelor respondenți care simțeau nevoia să critice forma și conținutul chestionarului să facă orice recomandări și observații pe care le considerau necesare.

Totodată, luând în considerare experiența din ultimii ani în legătură cu reacțiile în mediul online pe tema introducerii noilor tehnologii și conștientă fiind de pozițiile negative exprimate în scris de-a lungul timpului în petițiile primite, Autoritatea a proiectat în mod special acest chestionar de manieră ca publicul preocupat de subiect să poată răspunde, cu ușurință, numai la întrebarea D4 (momentul la care, în opinia respondenților, ar trebui să aibă loc următoarea consultare publică cu privire la oportunitatea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor în vederea furnizării de rețele publice de tip MFCN și de servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă în România în banda de 26 GHz), fără a intra în alte detalii tehnice specifice.

Cei doi respondenți au cerut prelungirea termenului pentru consultarea publică prin intermediul solicitărilor transmise Autorității în data de 16 septembrie 2022 (în ultima zi a consultării), la orele 23:30 respectiv 23:49. Este de la sine înțeles că ANCOM nu avea când să mai ia în considerare, cu atât mai puțin să analizeze, această doleanță, prin prisma motivelor invocate (care, așa cum am arătat deja, nu se susțin).

ANCOM a stabilit un termenul de răspuns mai mic de 30 de zile (anume 18 zile), ținând cont de lipsa totală de interes pentru a furniza rețele publice și servicii de comunicații electronice în această bandă, manifestată în ultimii trei ani de către sectorul național de comunicații electronice.

În același timp, astfel cum s-a prezentat pe larg în capitolul 4 al chestionarului, sondarea periodică a interesului pieței naționale de comunicații electronice pentru a furniza rețele publice și servicii de comunicații electronice prin intermediul spectrului radio în banda de 26 GHz reprezintă o obligație legală a Autorității.

Reiterăm în final și precizarea că ANCOM a demarat acest nou proces de consultare publică, prin intermediul unui chestionar dedicat benzii de 26 GHz, tocmai cu scopul de a determina, după 3 ani de la consultarea precedentă (care a avut loc în anul 2019), dacă este realistă și necesară măsura de acordare a unor drepturi de utilizare în această bandă, pe termen scurt sau mediu.

Concluzii și propuneri

Concluzia generală, desprinsă ca urmare a analizării răspunsurilor primite (a se vedea în acest sens și tabelul rezumativ de la final), este că organizarea unei proceduri de selecție în banda de 26 GHz nu este oportună pe termen scurt (perioada 2023-2025), astfel cum rezultă din majoritatea contribuțiilor, o nouă consultare pe acest subiect fiind necesară în următorii ani.

De asemenea, după cum se poate lesne constata, pozițiile exprimate de respondenți sunt uneori în totală opoziție, bazate pe argumente ce se situează la poluri opuse. Contradicțiile între susținerile respondenților nu sunt doar aparente ci de fond și rezidă în înseși statutul și rolul avute de fiecare dintre aceștia în cadrul sectorului național de comunicații electronice.

Astfel, respondenții ce au calitatea de furnizori de rețele publice și de servicii de comunicații electronice consideră, la unison, că nu există încă (ori că nu sunt suficient de mature) ecosistemele de echipamente radio în banda de 26 GHz, nici în cazul infrastructurii de rețea nici al terminalelor mobile, în timp ce producătorul de echipamente susține exact contrariul.

Din acest motiv, producătorul de echipamente este de părere că procedura de selecție în banda de 26 GHz ar trebui să înceapă cât mai repede posibil (în 2023), în timp ce toți furnizorii de rețele publice și de servicii de comunicații electronice care au transmis contribuții sunt foarte precauți în a avansa propuneri privind momentul cel mai propice în care ar trebui demarată procedura de selecție. Există o singură excepție de la această constatare, unul dintre furnizori considerând că 2025 ar putea fi un astfel de moment.

Nici în ceea ce privește cantitatea de spectru care ar trebui pusă la dispoziție în cadrul procedurii de selecție nu există consens, din moment ce un furnizor consideră că o cantitate de 1000 MHz este absolut suficientă, deoarece nu există, în opinia sa, cerere de capacitate pentru banda de 26 GHz, în timp ce un alt furnizor (precum și producătorul de echipamente) sunt de părere că ar trebui să fie disponibilă o cantitate mult mai mare.

Mai mult decât atât, producătorul de echipamente consideră că fiecare dintre viitorii titulari de licențe în banda de 26 GHz ar trebui să dețină în portofoliu o cantitate de cel puțin 1000 MHz în această bandă.

De asemenea, din punct de vedere al continuării acordării de drepturi de utilizare pentru linii de radiorelee în banda 24,5-26,5 GHz, furnizorul care deține deja licență în serviciul fix în banda amintită pentru linii de radiorelee consideră că ANCOM poate (și chiar trebuie) să acorde în continuare noi licențe pentru linii de radiorelee și să extindă succesiv valabilitatea licențelor existente, în timp ce alt furnizor (care nu deține licență în serviciul fix pentru linii de radiorelee) este de părere că Autoritatea ar trebui să se rezume numai la prelungirea valabilității licențelor existente pentru linii de radiorelee, fără a mai acorda drepturi noi de acest tip în banda 24,5-26,5 GHz.

Producătorul de echipamente are o poziție și mai radicală, susținând că valabilitatea licențelor existente pentru linii de radiorelee în banda 24,5-26,5 GHz nu mai trebuie prelungită ulterior anului 2026 (atunci când acestea expiră de drept).

În cele ce urmează, prezentăm un rezumat al răspunsurilor la întrebarea D4, referitoare la momentul la care, în opinia respondenților, ar trebui să aibă loc următoarea consultare publică cu privire la oportunitatea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor în vederea furnizării de rețele publice de tip MFCN și de servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă în România în banda de 26 GHz.

Respondent	Următoarea consultare publică în banda de 26 GHz ar trebui să aibă loc:	Procedura de selecție în banda de 26 GHz ar trebui să aibă loc:
FL1	începând cu anul 2024	-
FL2	cel mai devreme peste 2-3 ani	-
FL3	în anul 2025	în 2025 cu începere din 2026
FL4	nu mai devreme de doi ani de la această dată	-
F1	în anul 2025	-
P1	în anul 2023	în 2023 cu începere din 2024

Prin urmare, având în vedere toate cele expuse anterior, ANCOM informează că următoarea consultare publică în banda de 26 GHz va avea loc în perioada 2024-2025, cu excepția cazurilor în care ar apărea elemente neprevăzute care ar conduce la devansarea termenului propus.